

b) Külföldi irodalom.

Büchsel: Erinnerungen aus dem Leben eines Landgeistlichen. Neue wohlfeile Ausgabe. Der Gesamtausgabe 9. Auflage. Berlin (Warneck) 1907. 597 lap. Ára 6 márka.

A nagyírfi mű első kiadásában még 1861-ben jelent meg. Az ismert nevű berlini Hengstenberg volt e mű legelső kiadója. Az 5. és 6. kiadást még maga a szerző rendezte sajtó alá. Ezt a tizediket fiának köszönhetjük. Valóságos tárháza e mű a gyakorlati theológiának s különösen a lelkipásztorkodásnak. Szerzője egyszerű falusi lelkészből az egyik berlini generalsuperint. méltóságra küzdötte föl magát. Van a műnek, különösen a falusi gyülekezetek és hívek lelki szegénységéről szóló több oly részlete, mely nomine mutato bátran a mi viszonyainkra is alkalmazható. Soha sem felejttem el azt az órát, a melyen Hörk József volt eperjesi gyakorlati theol. professzorom ezt a művet nekünk hallgatóinak a legmelegebben ajánlotta. És méltán. Mert ez a mű valóságos kincseshányója a gyakorlati lelkészkedés körébe tartozó gazdag megfigyeléseknek és élettapasztalatoknak. Akár minden egyes fejezete egy-egy vallásos estélyn vagy lelkészi értekezleten felolvasható a hívek tanulságára és lelki épülésére. Rég olvastam ennél tanulságosabb önéletrajzot.

A műnek beosztása a következő: Az I. fejezetben, az első szolgálati évet ismerteti. Mennyi nemes idealizmussal, evang. lelkesedéssel s önfeláldozó buzgósággal vette át a 24 éves ifjú magasztos lelkészi hivatalát s mily mérhetetlen sok és nagy csalódásokban volt része falusi egyházközségében! Majd mesteri és minden ízökben találó vonásokban ismerteti „az áthelyezés, a pátrónusok, a napszámosok, a család, az egyházi („Küster“) s a tanító“ mizériáit a gyülekezetben. Erős hit kellett ahhoz, hogy el nem csüggedt s munkakedvét és egyházszeretét el nem veszítette. Lélegyötrő munkájának eredményét találóan ismerteti „a separatio és az ébredés ideje az egyházközségben“ cz. rendkívül tartalmas és tanulságos fejezetében.

Leggazdagabb és legterjedelmesebb „a hivatalról“ és „a lelkipásztorkodásról“ szóló fejezete. Milyen bőséges pastorális prudentiát és tapintatot árul el p. o. a kereszteleseknél, esketéseknél,

temetéseknél, a gyónásnál (erős híve a magángyónásnak is!) s az egyházi szónoklatban. Mintha Pál apostolt olvasnók Titushoz és Timotheushoz írott levelében. De különös önfeláldozó hűséget tanúsított a lelkipásztorkodásban, a melyről egészen helyesen azt tartja, hogy „az minden keresztyén embernek elodázhatatlan és legszentebb kötelessége“. Ritka szakavatottsággal és sociális-psychologiai mélységgel von határvonalakat „az általános“ s „a különös“ lelkipásztorkodás között. S itt egyenként ismerteti a lelkész magaviseletét a közönyösökkel, önelégültekkel, konok bűnösökkel, a kétkedőkkel, a testi és lelki betegekkel s a családokkal szemben.

A kinek e tekintetben bajai és nehézségei vannak a maga egyházközségében, el ne mulassza olvasni „a speciális lelkipásztorkodásról“ szóló fejezeteket. Élvezettel és gyönyörűséggel fogja ismeretkörét gyarapítani és tudását meg bővíteni.

Művének egyik legtartalmasabb fejezete „a prédikációról“ szól, a melyről azt tartja, hogy „az az evangéliumi egyház egyik legerősebb, de egyúttal leggyengébb oldala...“ „A katolikus egyházban a prédikálás háttérbe szorul a liturgia mellett (hisz' a kath. pap „áldozár!“), míg az evang. egyházban az első hely illeti meg a prédikációt, ellenben a liturgia (főleg a magyar egyházközségekben) nagyon el van hanyagolva.“ Tudjuk, hogy ezeket a szomorú állapotokat a nacionalismus korszaka idézte elő, s annak maradványai- val maig sem tudunk vagy akarunk szakítani. A jó prédikációnak hármas alapeleme szerzőnk szerint „az Isten ígéje, az egyházközség szükséglete s a lelkész, illetve szónok egyénisége“. Azokat az okokat is fejtegeti, a melyek miatt a hívő lelkészek mai prédikálása annyira hatástalan, s a melyeknek gyökere a lelkész egyéniségében s az egyháztagok érzületében keresendő. A valóban jó egyházi beszéd kettős jellemző sajátysága vonatkozik annak tartalmára és nyelvezetére. Szerinte is „a tartalomnak építőnek s a nyelvezetnek népiesnek kell lennie“. „A hit a prédikációból s a prédikáció az Isten ígéből fakad.“ De az építő és népies beszédhez az szükséges, hogy a lelkész is építsen és népies legyen. Népe érzületének, gondolatvilágának és foglalkozásának alapos ismerete teszi őt népiessé. S aztán különfélék a lelki adományok, a melyek a vonzó és építő prédikálás szolgálatában állanak. S nem kevésbé fontos kelléke a jó egyházi beszédnek az előadás művészete s a hűség, mint „az összes keresztyén erények kútfeje és koronája“.

Vonzó előadása, meleg evangéliumi szeretete, positiv bibliai vallásossága s megtisztult keresztyén világnézete jótékonyan hat az olvasóra s szinte klasszikussá teszi a művet. Lelkészeink és theologusaink okulhatnak és tanulhatnak belőle. Én legalább sokat tanultam és épültem belőle.

Sz. M.